

2n
~~9~~ 20

COMMENTATIO THEOLOGICA
DE
CHRISTO INFANTE
PATRE
ÆTERNITATIS
ad Esai. IX. 6.

QVAM
PRÆSIDE
IO. FRIDERICO COTTA
S. THEOL. DOCT. ET PROF. PVBL. ORD. ECCLES.
TVBING. DECANO ATQVE DVCALIS SEMINARIÏ THEOL.

SVPERINTENDENTE
D. DECEMBR. MDCCLXIII.
PVBLICE DEFENDENT

M. IO. GEORG. HÆRLIN, *Heckingenfis,*
M. IO. FRID. ENSLIN, *Stuttgard.*

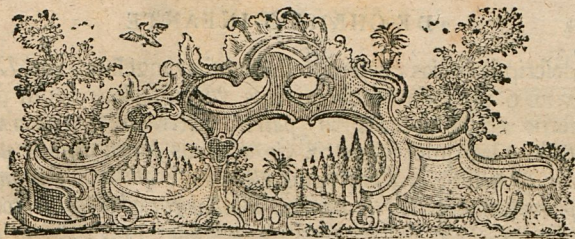
S. THEOL. CVLTORES SERENISS. STIPENDIARIÏ ATQVE
EXAMINIS THEOLOG. CANDIDATI.

TVBINGÆ
LITERIS COTTÆ ET REVSII.

57

COMMUNICATIO THEOLOGICA
DE
CHRISTO IN ANTE
PATER
ET FILIUS
DE
TRINITATE
ET
SACRAMENTIS
ET
ALII

Q. D. B. V.

§. I.

Adpropinquat iam auspiciata illa, & læta, & beata dies, qua natiuitatis IESV CHRISTI, seruatoris nostri plane incomparabilis, memoriam pia devotaque mente recolit celebratque universus christianorum cœtus. Quæ ipsa cogitatio ubi mentem nostram iam subit, consultum omnino ducimus, de eiusmodi argumento in rerum præsentia brevem instituire tractationem, quod gloriam infantis Iesu, qui inglorius in stabulo olim natus est, lectoribus nostris ob oculos ponere, eorumque animos sancta quadam admiratione perfundere queat. Differemus eum in finem *de Christo infante, patre aeternitatis* (1). Illustri enim hocce nomine venturum Messiam, ex virgine natum

A 2

de.

(1) Diximus quidem nonnulla de hocce argumento in oratione sacra, in vigiliis natiuitatis dominicæ ann. *MDCCLX*. in senaculo academico recitata, sed uberiorem eius pertractationem peculiari commentationi tum temporis reservavimus.

DE CHRISTO INFANTE

descripsit Esaias, veteris testamenti evangelista, *cap. IX. vers. 6.* ubi, de nativitate eius verba faciens, eum disertis verbis vocat *פֶּתֶחַ צְדָקָה*, *patrem aeternum*, sive *aeternitatis*. Ita quippe *loco cit.* vir entheus inquit: *Infans natus est nobis, et filius datus est nobis, qui humeris suis principatum gerit, et nomine adpellabitur admirabilis, consiliarius, Deus fortis, PATER AETERNITATIS, princeps pacis.*

§. II.

Dudum observarunt disciplinae sanctioris doctores, DEVM T. O. M. omnium optime ex *nomimibus* suis, quibus in sanctioribus litteris insignitur, cognosci posse, siquidem nomina ista, ab ipsomet Deo revelata, eiusdem naturam, summasque, quibus effulget, perfectiones significant, easdemque egregie prorsus exprimant. Idem, quod de Deo dici alias solet, de Messia quoque, IESV CHRISTO, filio Dei unigenito, in secula benedicto, pariter vere pronuciari potest atque debet. Vnde tam varia eius in scriptura divinitus revelata tam veteris, quam novi testamenti, ac speciatim in oraculo Esaiano, quod modo recitavimus, nomina inveniuntur, eaque non tantum iucunda solatiique plena, sed & subinde prorsus magnifica, quibus gloria Christi infantis vivis quasi coloribus depingitur nobisque ob oculos ponitur. Ex hisce itaque nominibus unicum, & quidem illud, quo servator noster recens natus *pater aeternitatis* adpellatur, in dissertatione hac academica expendemus. Faxit Deus T. O. M. ut hoc institutum nostrum cedat in gloriam infantis nobis nati, servatoris nostri prorsus eximii, nostramque aedificationem eandemque amplissimam!

§. III.

§. III.

Antequam vero illustre patris æternitatis nomen data opera explicemus, & quam ratione illud infantulo Iesu competat, pro instituti nostri ratione commoſtrems, omnino neceſſarium eſſe ducimus, ut paucis oſtendamus, præſtantiffimum illud Eſaiæ oraculum, in quo magnificum hocce nomen deprehenditur, non de alio ſubiecto, quam de Chriſto infante agere. Equidem antiquiffimi gentis iudaicæ magiſtri unanimi olim conſenſu ſtatuertint, quod ſingula nomina, ab Eſaiæ vate commemorata, Meſſiæ optime conveniant, atque de eo ſolo ſint intelligenda. Luculentum huius rei teſtimonium nobis ſuppeditat IONATHAN, paraphraſtes chaldæus iſque antiquiffimus, qui in παραφρασεις huius loci eundem de Meſſia, filio Davidis, diſertis verbis interpretatus eſt (2), atque hac ipſa ratione certiores

(2) Ita enim habet paraphraſis eius chaldaica: אמר נבייא לבית דור ארי רבי אתיליד לנו בר אתיהב לנו וקביל עלוהי אודייתא למטריה ואתקרי שמיה מן קדם מפלי עצה אלהא גברא קיים עלמי עלמיה ואתקרי שמיה מן קדם משחתא דשלמא יגא עלמיא ביעמיה *Dixit propheta domui David, quia infans natus est nobis, & suscipiet super se legem ad servandam eam, & vocabitur nomen eius ab ante mirabilis consilio, DEVS, FORTIS, PERMANENS IN SECVLA SECVLORVM, MESSIAS, in cuius diebus pax multiplicabitur super nos.* Quando paraphraſtes æternitatem Chriſto adſerit, aitque: & vocabitur nomen eius AB ANTE, reſpexiſſe videtur ad *psalm. LXXII. 17.* ubi de Meſſia prædicitur, fore *nomen eius IN SEMPIETERNVM.* Cæterum, præter interpretem chaldæum, alii quoque ebræorum magiſtri, veluti SIMËON IOCHAIDES in *ſohar*, MATMONIDES, R. EPHRAÏM, pluresque alii oraculum hoc de Meſſia interpretati ſunt; prout oſtendit ALLIXIVS in *iudicio eccleſ. antiq. iud. adverſ. Vnitarios, p. 35.*

res nos reddidit, veterem ecclesiam iudaicam de Messia divinitate nequaquam dubitasse. Verum in alia omnia heic abeunt recentiores iudæorum doctores, qui ut in aliis, ita in hoc quoque argumento a maiorum suorum doctrina quam longissime discedunt, atque tumi alia veteris testamenti loca, quæ de Messia agunt, tum vel maxime oraculum nostrum Esaianum commentitiis suis expositionibus misere corrumpunt, licet non una eademque id faciant ratione. Nonnulli enim totam hanc predictionem *Ezechie*, vel *Hiskia*, uti alias dicitur, Achazi filio, tribuere, ac singula, quæ heic leguntur, nomina eidem adcommodare haud dubitant; quos suo iam ævo solide confutavit **HIERONYMVS**, monachus palæstinus, qui seculo quarto multis meritis rem sibi christianam devinxit. Alii contra ex iudæorum magistris, **R. SALOMONEM IARCHIVM** (3) secuti, priora, quæ apud Esaïam leguntur nomina, ipsi Deo tribuunt, ultimum vero Ezechia, ut hic oraculi nostri sensus emergat: *Et Deus admirabilis, consiliarius, Deus fortis, pater æternus vocavit nomen Ezechie principem pacis*. Vix seria refutatione dignas censemus hæc interpretum iudaicorum expositiones. Ecquis enim est, qui non mox perspiciat, misere hac ratione torqueri verba vatis, di-

(3) **IARCHIO** tamen viam heic prævit **HILLEL**, qui primus inter Iudæos negavit, Christo nomina hæc, quæ ab Esaïa commemorantur, tribuenda esse. Præcipuum vero argumentum, quo Iudæi evincere volunt, Iesum a propheta in hocce oraculo non designari, hoc est, quoniam is nunquam fuerit adpellatus *admirabilis, consiliarius &c.* At facile dilui potest hæc obiectio, si observemus, apud Ebræos קרי *vocavit* & היה *fuit*, sæpius inter se permutari, & *vo-*
cari

verfosque casus nominibus pro lubitu adfingi, alios *nominandi*, alios *adculandi*, quorum in textu originali ebræo nulla deprehenditur distinctio? Accedit, quod omnia hæc nomina honorumque titulos ad unam eandemque personam referri debere, ipsa textus originalis inspectio quemvis facile edocere queat. Quod si vero ad unam eandemque personam referenda sunt omnia ista epitheta, quæ heic adduxit vates, dici profecto apud poterit, regem *Hiskiam* iisdem designari. Sunt enim ex iis nonnulla, quæ divinam arguunt naturam, neque ulli regum mortalium conveniunt, neque adeo ad *Hiskiam* transferri possunt, sed de solo MESSIA, qui & filius Davidis, & simul unigenitus Dei filius est, sunt exponenda.

§. IV.

Mirum proinde haud immerito videri debet, præter iudæos alios quoque fuisse, qui gravissimum hoc oraculum Esaiantum optimo servatori Iesu Christo nobisque nefando ausu eripere, idque ad regem *Hiskiam* referre haud dubitaverint. Eminent inter istos, qui hoc fecerunt, HUGO GROTIUS, doctissimus alis acerrimique vir ingenii, cui ex recentissimis scriptoribus SAMUELEM PARVISH, deistam Anglum, adiungimus. Et ad GROTIUM quidem quod attinet, in tractando verbo prophetico iudaicæ gentis doctores ut plurimum secutus est, eorumque & heic vestigi pressit. Existimat nimirum, si in illustri hocce vaticinio ipsam litteram spectemus, non alium, quam *Hiskiam* heic intel-

ligen-
cari subinde idem significare quod esse, cû. *Esai. VII. 14.*
LXIII. 4. Ier. XXIII. 6.

ligendum esse, qui patri Achazo multum fuerit dissimilis; licet excellentiori modo haec ad Messiam pertinere, et christiani, et chaldaeus agnoscant (1). Sed graviter errare GROTIVM, quando Hiskiam nativi sensus obiectum constituit, atque sensu tantum mystico oraculum hoc ad Messiam transferri posse contendit, vel ex eo facile intelligitur, quoniam varicinium hocce, ut modo ostendimus, non de duobus subiectis, sed unice de CHRISTO explicari potest ac debet. Copiosius hoc comprobatum dederunt praestantissimi sacrarum litterarum interpretes, cum primis ABRAHAMVS CALIOVIUS atque CAMPEGIVS VITRINGA (2), quorum serinia iam non expilabimus. Nec immorabimur refutandis iis, quibus PARVISHIVS sententiae eorum, qui oraculum istrum de solo Hiskia exponunt, speciem quandam conciliare annisus est. Oppido enim is fallitur, quando iter alia obtendit, nomina ista magnifica, quae haec occurrunt, non secundum litteram esse accipienda, siquidem in promissionibus domui Davidis olim factis iacula deprehendantur locutiones hyperbolicae (3). Certe contrarium facili negotio ad oculum demonstrari potest. Fallitur quoque in eo, quando existimat, ipsam urbem Hierosolymam *Ier. XXIII. 5, 6.* adpellari *iustitiam nostram*, licet hocce nomine nunquam fuerit insignita. Nque enim de urbe, sed de *germine Davidis*, h. e. de Christo, ex Davidis familia nascituro, dicitur: *vocabitur Ierobab, iustitia nostra.* §. V.

(1) Vid. GROTII comment. ad *Eesai. IX. 6.*

(2) Vid. CAMPEGIVM in *bibliis illustratis*, tom. II. p. 62. atque VITRINGAM in comment. ad h. l.

(3) Vid. eius *enquiry in to the Jewish and christian revelation*, p. 202.

§. V.

Hicce præmissis ad id propius iam accedimus, quod præcipuum dissertationis nostræ argumentum constituit. Scilicet quum inter augusta nomina, quæ in vaticinio Esaiano infantulo Iesu adscribuntur, illud cumprimis emineat, quod is *pater æternitatis* adpellatur, in illius sensum curatius iam nobis erit inquirendum. Quum vero duo in magnifico hocce elogio de Christo infante prædicentur, quorum alterum ad ipsius *paternitatem*, alterum vero ad eiusdem *æternitatem* spectat, de utroque, pro instituti nostri ratione, pauca dicemus.

§. VI.

Quod primo ad *patris* nomen attinet, notamus generatim, nomen hocce, vi nativæ relationis, esse titulum honoris & *υπεροχης* supra alios, atque inde ipsam DEI, ut *patris*, compellationem suam traxisse originem. Constat, ipsos gentilium Deos *patres* fuisse adpellatos. Est enim religionis nomen, diis omnibus commune, ut SERVIVS auctor est. Præcipue vero Iupiter, quem reliquis diis superiorem crediderunt falforum numinum cultores, hocce honoris titulo olim fuit ornatus, prout ex HOMERO, HESIO, aliisque scriptoribus facili comprobari potest negotio (1). Quod si ad usum huius vocis apud scriptores sacros attendamus, duplici ratione eandem de vero atque æterno DEO usurpari deprehendimus, nimirum vel *essentialiter*, ut in scholis

B
loquuntur.

(1) Quod ad HESIODVM attinet, is Iovem adpellavit
deorum patrem atque hominum.

Vid. eius *theogon.* v. 453. *Seqq.* p. m. 77.

loquuntur, vel *personaliter*. *Priori* modo omnes tres personæ divinæ hac voce connotantur; *posteriori* autem nomen *patris* proprium est *primæ* divinitatis personæ, atque respectum infert ad filium, quem ex essentia sua genuit.

§. VII.

Illud quoque nemini, qui doctrinam sanctiorem primis duntaxat, quod aiunt, labris degustavit, facile potest esse ignotum, singulas sacro sanctæ trinitatis personas, quæ unam eandemque numero essentiam indivisim possident, habere aliquid peculiare, quo a se invicem distinguantur. *Primæ* personæ proprium est *pro* *gignere*, unde eidem *Patris* nomen in paginis sacris tribuitur. *Secundæ* personæ adscribitur *pro* *generari*, unde *Filii* nomine in divinis litteris insignitur. *Tertiæ* character est *pro* *procedere* ab utraque persona, Patre nimirum Filioque; quo quidem vocabulo essentia divinæ, qua Spiritus S. gaudet, communicatio innuitur. Quæ cum ita sint, videri fortassis posset, *primæ* personæ, quæ *patris* nomine venit, derogari aliquid, quod ipsi proprium est, quando *paternitas* FILIO adscribitur; quin videri posset, hac ipsa ratione *ordinem personarum* in divinis, in ipsa sacra scriptura manifestatum, penitus subverti, siquidem prima persona, *patris* nomine insignita, alium patrem sibi coessentialiorem habere dicenda foret.

§. VIII.

Verum absit, & per omnem modum absit, ut in ente summe perfecto mutationem vel vicissitudinem quandam statuamus. Iehovah enim semper idem est, neque

neque in eo ulla est mutatio, aut ulla conversionis umbra, secundum oracula scripturæ, *psalm. CII. 28. Jac. I. 17.* Quando itaque FILIO, ad ductum sanctioris scripturæ paternitas adscribitur, id non ita accipi debet, ac si Filius eadem ratione, qua prima persona, *pater* esset. Prima enim persona SOLA, modo *intrinseco*, sive *κατ' εσω*, ut vocibus in theologorum scholis usitatis utamur, hoc est, intra complexum deitatis PATER dicitur, & revera est, siquidem Filium modo ineffabili generavit ab æterno, *psalm. II. 7.* Vnde & toties in litteris divinis *pater domini nostri Iesu Christi* adpellatur, *I. Cor. I. 3. 2. Cor. XI. 31. Eph. III. 14.* Quando autem unigenito atque æterno æterni Patris Filio in sacris paginis *paternitas* subinde tribuitur, non alia intelligitur, quam *externa*, respectu scilicet *nostri*; siquidem Filius iste Patris cœlestis adfectum vere paternum erga nos gerit, eundemque ipso facto atque admiranda prorsus ratione demonstravit, quin eundem in æternum non mutabit.

§. IX.

Equidem & prima deitatis persona, in ordine *ad nos*, patris nomine in sanctioribus litteris insignitur, & quidem *οικονομικως*, & respectu creationis huius universi. Ipse enim *omnibus vitam, flatum, omnia denique confert*, *Act. XVII. 25.* Graviter hoc urget Malachias, quando ait: *nonne pater omnium nobis est? nonne Deus fortis unicuique creavit nos? Mal. II. 10. psalm. CXXXIX. 14. seqq.* Constat quoque, creationem pertinere ad opera Dei *ad extra*, quæ sunt indivisa, omnibusque in deitate personis, adque & FILIO DEI, ex æquo competunt. Verum

licet hoc quoque respectu Filius Dei *patris* nomine iure meritoque adpellari queat, siquidem *per eum condita sunt omnia, tum quae in coelis, tum quae in terra sunt: tum adspectabilia, tum inadspectabilia, Coloss. I. 16. coll. Ioan. I. 3. & Epb. III. 9.* alia tamen ratione, eaque longe sublimiori ac plane singulari *patris* nomen eidem in verbo divino tribuitur, nimirum propter admirabilem generis humani REDEMPTIONEM, quam is sponte, atque ex ineffabili erga nos amore, in aeterno pacis consilio, in se suscepit, atque definito tempore, carne humana indutus, modo consummavit longe perfectissimo.

§. X.

Non abs re fore arbitramur, si admirandum hoc redemptionis opus, quod *fundamentum* est *paternitatis* in CHRISTO, aeterno patris filio, paullo curatius heic edisseramus, atque hac ratione argumento gravissimo lucem quandam adfundamus. Nemo christianorum est, qui ignoret, hominem, creaturam nobilissimam atque ad imaginem Dei conditam, per peccatum primorum nostrorum parentum, in statum longe miserimum detrusum, quin infernalis genii mancipium reditum esse. Excidit enim homo non solum vita sanctissimi Dei felicissima beatissimaque, sed & insuper semetipsum in mortem aeternam praecipitem egit, ex qua nulla prorsus se extricare potest ratione. Ne itaque in aeternum periret homo, ab alio, & quidem eo, qui infinita praeditus esset virtute, fuit liberandus. Id quod CHRISTVS, unigenitus Dei filius, infinita virtute instructus, in aeterno pacis consilio, inter Deum patrem &

& filium inito (1), non tantum in se suscepit, sed & præstito tempore revera præstitit, dum humanam sibi copulavit naturam, inque ea infinitum pro peccatis hominum *λυτρον* solvens, gratiam divinam iis impetravit, eosdemque faucibus diaboli ereptos vitæ restituit. Iustum vero et æquum erat, ut tanti laboris præmium reportaret Christus, incomparabilis ille generis humani redemptor. Hinc præmium in æterno pacis consilio ipsi promiserat Pater, idque in eo consistebat, quod non tantum peccata hominum velit remittere, vitamque iis largiri sempiternam; sed quod insimul nomen super omne nomen Filio, perfectum obsequium præstituro, conferre, omnesque redemptos tanto redemptori in FILIOS dare, ac vicissim Deum filium REDEMTORVM PATREM constituere velit. Hoc Pater, mentiri nescius, cum Filium intensissimo prosequatur adfectu, vi pacti, huic denegare nec potuit, nec voluit, quin potius ipsum, peracto feliciter redemptionis negotio, super omnia exaltavit, *Phil. II. 9.* ipsique omnes redemptos in *peculium* dedit, *psalm. II. 8. 2. Thess. II. 14. Tit. II. 14. 1. Petr. II. 9.* ut eorum dominus legitimus, rex, caput & pater esset; illi autem ipsius subditi, membra, semen benedictum & filii evaderent.

B 3

§. XI.

- (1) De hoc pacto Dei patris & filii copiose dissertit HERMANVS WITSIVS, in *œconomia fœderum Dei, libr. II. cap. II.* idem naturam huius pacti inter patrem & filium fusius explicat, *loc. cit. cap. III.* Iungi vero meretur b. cancell. IAGERVS, tum in *system. theol. libr. I. p. 442. segg.* tum vero in peculiari dissertatione *de pacto inter Deum patrem & filium*, quæ Tubing. MDCCXIII. prodit.

§. XI.

Ad hocce præmium filio Dei promissum passim respiciunt sacra veteris testamenti oracula. Pertinet huc cumprimis illustre Esaiæ vaticinium, quod *cap. LIII. comm. 10.* exstat, hisque conceptum est verbis: *si (Messias) animam suam exposuerit piaculo, adipiscetur semen spirituale, psalm. XXII. 31. coll. psalm. CX. 3.* hoc est, *sobolem credentium* e iudæis & gentilibus, eandemque numerosissimam. Hæc itaque est pars, a Iehovah filio suo data, hæc est *praeda* illa, quam retulit Filius, ubi *fortes & validi populi* e potestate satanæ liberati, ipsi cefferunt in *spolia & haereditatem*, sibi a patre destinatam, eo quod *profudit animam suam ad mortem, vers. 12 (2)*. Nec incongruum erit, heic adlegare aliud Esaiæ oraculum, quod *cap. VIII. vers. 18.* legitur. Ibi enim Messias graphice loquens introducit: *Ecce me, & natos*, seu filios meos, *quos mihi Iehovah dedit*, h. e. quos illuminavit pater celestis salutari mea agnitione, quos mihi dedit, vi pacti cum ipso initi, quos ego pretioso sanguine meo redemi, & per Spiritum meum sanctificavi, quosque ego non fraterno tantum, sed paterno etiam adfectu complector. Adlegat huncce locum eundemque de Christo exponit auctor epistolæ ad Ebræos *cap. II. vers. 13.* ubi & ostendit, per *natos*, sive *filios*, non tantum denotari eos, qui carnis & sanguinis sunt participes, sed & eos cumprimis, qui a Christo redemptore liberati sunt a metu mortis.

(2) Conferri heic velim, quæ de oraculo hocce Esaiano adnotavit STARKIVS, in *notis selectis ad loca dubia prophetarum* p. 88. ubi verba vatis ita vertit: *Darum will ich ihm mit-*

§. XII.

Adtingimus hisce locis, ex prophetiis Esaïæ desumptis, alium, eundemque non minus illustrem, quem propheta Ieremias nobis suppeditat *cap. XXXI. 9 & 11.* Ibi enim Iehovah, & quidem æternus Dei filius (1), semetipsum *Israëlis PATREM* vocat, qui redempturus sit Iacobum e manu potentioris, quam est ipse, h. e. e potestate infernalis genii omniumque hostium spiri.

mittheilen von den vielen (erworbenen Seelen) und er wird mit denen zahlreichen (Glaubigen) den Raub theilen (sie seines Sieges und Verdienstes theilhaftig machen.)

- (1) Vocem *Iehovah* in hocce oraculo de filio Dei, Christo nimirum, accipiendam esse, ex circumstantiis textus luculenter potest probari. Nam 1) *commate 7.* orare iubetur populus Dei: *יְשִׁיבָהּ יְהוָה, Iehovah, tuum populum, Israëliitarum reliquias.* Iam vero nemo facile negaverit, verbum ebraicum *יְהוָה* primario ac singulari prorsus ratione Christi convenire. 2) *commate 9, 10.* tribuitur Iehovæ *cura pascualis*, quæ Christo propria est. Quemadmodum enim pastor gregem suum in graminosis pascuis stabulat, eundemque observat, atque tuetur; ita Christus, se ipso teste. *Joan. X. 11.* est ο ποιμην ο καλος, cum singulari quadam emphasi, *pastor ille bonus*, sub hoc schemate a propheta promissus, *psalm. XXIII. 1. Esaï. XL. 11. Ezech. XXXIV. 12. XXXVII. 24. Zach. XIII. 7.* qui id curæ ardique habet, ut gregi suo bene sit optimaque singulis ovibus pabula præbeantur, qui & easdem potenter protegit, iaut nemo eas e manu ipsius eripere queat, *Joan. X. 28.* 3) *comm. 11.* Iehovah *Iacobum redempturus et vindicaturus* dicitur, in sui peculium, e manu fortioris præ illo. Iam vero filius Dei, secundum ordinem personarum æconomum, redemptionis opus in se suscepit, & *יְהוָה* Israëlis est, qui ortem etiam ar-

spiritualium, eundemque in sui *peculium* sit vindicaturus. Atque ex his aliisque sacrae scripturae oraculis, quae haec cumulare nolumus, opera haud difficili colligi potest, fundamentum *paternitatis* CHRISTI esse opus REDEMPTIONIS, ad quod peragendum ipsemet fervilem formam, obumbrata divinitatis suae maiestate, suscepit. Vnde & amabile PATRIS nomen cum augusto REDEMPTORIS, aut *adfertoris* titulo passim in sanctioribus litteris coniungitur. Ita Moses, princeps prophetarum vet. testamenti, de Messia verba faciens (2), interrogando ait: *nomine is ipse est PATER tuus, REDEMPTOR tuus?* Deuter. XXXII. 6. Ita & apud Esaiam cap. XLIII. 16. ecclesia israelitica, auxilium Messiae anxie implorans, hocce inprimis utitur argumento: *Atqui tu PATER es noster. Nam Abrahamus quidem nescit nos, neque Israel nos cognoscit: tu autem Iehovah* TV REDEMPTOR es noster, *nomine praeditus antiquo* (3).

§. XIII.

matum, ipsum scilicet cacodæmonem, in carne nostra vicit, nosque liberavit e manu inimicorum nostrorum spiritualium; ut supra iam observavimus.

- (2) *Mosen loc. cit.* de Messia loqui, exinde cum primis patet, quodam beneficia haec enumerata, quae Deus israelitarum genti illi exhibuit, *commate 12.* filio Dei in solidum tribuit. *Iehovah solus*, inquit Moses, *nullo cum peregrino Deo, eos deduxit.* Atqui hic ipse Iehovah, qui populum deduxit, *Ejai XLIII. 9.* dicitur *angelus Dei*, qui non alius esse potest, quam angelus *increatus*, ipsemet scilicet filius Dei. In eum locum Deuter XXXII. 6 - 14. egregie illustravit R. RAMBACHIVS, in libro germanico: *Christus in Mose, meditat. LXXX. p. 939. seqq.*
- (3) Nec dubiae licet, alloquium hocce ecclesiae israeliticae, quod legitur *Ejai. XLIII. 16.* Christum redemptorem respici-

§. XIII.

Proinde iure meritoque populus israeliticus, quin totus fide-
 lium cœtus, Christum, REDEMTOREM prorsus eximium, PA-
 TREM suum celebrat. Is enim *obiecit animam suam morti*, mul-
 torumque peccata tulit, *Esai. LIII. 12.* Is carnis & sanguinis no-
 stri factus est particeps, ut *per mortem aboleret eum*, qui *mortis*
habebat imperium, hoc est *diabolum*, & *liberos redderet eos*, qui-
 cunque metu mortis per omnem vitam obnoxii erant *servituti*, *Ebr.*
II. 14, 15. Is omnibus, in ipsum credentibus confert ius FILIO-
 RVM DEI, *Ioan. I. 12.* Is adscitos in familiam suam summo amo-
 ris gradu diligit, *Ioan. XV. 9.* iisdem alimenta vitæ spiritualis spi-
 ritualia suppeditat, eos ut *pupillam oculi sui*, ut *sigillum*, positum
 in pectore & brachio suo, contra omnes hostium insultus fortiter
 protegit, *Zach. II. 5. Cant. VIII. 6.* iisdemque omnes FILIO-
 RVM dignitates, quin ipsius hæreditatis adeundæ ius concedit cle-
 mentissime.

§. XIV.

Atque ex his, quæ hæctenus disseruimus, abunde intelligi pot-
 est, quonam sensu CHRISTVS, servator noster, PATRIS no-
 mine in sanctioribus litteris veniat, quin INFANS & PATER
 simul dicatur. *Infans* enim, qui nobis est natus, *filius*, qui no-
 bis est datus, non tantum est *filius hominis*, sed & *filius DEI*;
 est *Immanuel*, Deus nobiscum; est *pater* omnium, quos preiolo-
 C suo

cere, cum ad eum sit directum, qui gentem israeliticam ex
 Ægypto per mare duxit, *Spiritumque suum inter eos misit*,
vers. 11. cuius *hæreditaria possessio tribus Israël*, *populus*
sanctus sunt, *vers. 17, 18.* immo qui Israël *goël*, seu *vin-*
dex est. Quæ quidem omnia in Christo, vel *solo*, vel ra-
 tione maxime emphatica reperiuntur. Vt iam illud haud
 memoremus, quod nemo populum israeliticum omnesque fide-
 les, ut suum *peculium* sibi adserere valeat, præter Chri-
 stum.

fuo sanguine redemit, atque adfectu plus quam paterno complectitur; est non tantum *pater patriae*, quales principes huius seculi sunt, sed est *pater creaturae universae*, si ad creationem huius universi mentis nostrae oculos convertamus; est *pater omnium hominum*, si respiciamus ad redemptionem, ab ipso praestitam, quae infiniti est valoris, atque ad omnes omnino homines se se extendit; est *pater fidelium*, si consideremus *regenerationem*, seu *creationem secundam*, quam Christus per Spiritum suum sanctum, mediante verbo evangelii, perficit. Renati enim sumus *non ex semine corruptibili, sed incorruptibili*, nimirum per *sermonem viventem Dei, et manentem in sempiternum*, 1. Petr. I. 23. Immo renati sumus ad *immortalem, impollutam, non marcescentem haereditatem, quae adservatur in caelis*, 1. Petr. I. 3, 4.

§. XV.

Iam vero ut ad alteram commentationis huius theologicae partem progrediamur, illud quoque consideratione nostra atque attentione omnino dignum est, quod *Christus infans* non tantum sit *pater*, sed & עבד hoc est, *pater aeternus*, five *pater aeternitatis*. Ita enim in oraculo nostro Esaiano expressis verbis adpellatur. HVG. GROTIUS, supra iam nobis notatus, qui oraculum nostrum, a toto orbe christiano, tum veteri, tum novo, de CHRISTO INFANTE iure meritoque intellectum, in alienum detorquere sensum, idque regi *Hiskiae* aptare annisus est, in eam descendit sententiam, per *PATREM SECVLI* eum heic a vate denotari, qui multos *post se relicturus sit posteros, et in longum tempus*. Verum falsitas huius expositionis tam est manifesta, ut cuius facile incurrat in oculos, neque adeo operosam requirat probationem. Nemo enim est in literis ebraicis vel leviter verlatus, qui ignoret, voculam ע, quae in fonte ebraeo legitur, non longum duntaxat tempus, sed ipsam potius *aeternitatem* denotare (1).
Nec

(1) Vid. *Esaï. LVII. 15.* ubi Deus altissimus dicitur עבד עבד inhabitans *aeternitatem*, quae phrasis plane singularis est, nec ullibi alias in scripturis sanctioribus obvia, denotans, aeternitatem a natura regnoque Dei plane indivulsam esse.

Nec quisquam, qui rem æqua iudicii lance probe expendit, facile negaverit, longe aliud quid significari, quando *pater seculi*, sive æternitatis adpellatur, quam si dicatur, eundem *numerofam prolem post se relinquere in longum tempus*. Vt iam illud haud urgeamus, quod multos post se relinquere posteros Hiskie regi neutiquam fuerit proprium, uti perperam heic supponit GROTIUS, sed potius cum multis commune, quin Adamo, Noacho, Abrahamo, atque innumeris aliis magis, quam Hiskie conveniat. Et quid opus est multis? Profecto ipsi iudæorum interpretes, quos alias magistros sequitur GROTIUS, oculatiores hac in parte fuerunt ipso GROTIO. Agnoverunt enim, nomen ebraicum אבירי soli DEO SYMMO proprium esse; licet in eo erraverint, quod oraculum nostrum de DEO PATRE intellexere, cum tamen, ut supra iam monuimus, FILII expressa heic fiat mentio, eidemque *patris* nomen eo sensu, quem modo indicavimus, ipsa præeunte scriptura, tribui possit, debeatque.

§. XVI.

Nihil itaque aliud superest, quam ut brevem adhuc institua-
mus disquisitionem, quonam sensu Christo infanti *paternitas* ad-
scribatur ÆTERNA? In solutione huius quæstionis ante omnia
id notandum, Christum infantem dici *patrem ÆTERNITATIS*,
quoniam, vi suæ essentia, est æternus, eodem sensu, quo Deus di-
citur æternus, ÆTERNITATE nimirum *absoluta*, quæ initio ac
fine destituitur. De eiusmodi enim *patre* in oraculo nostro sermo
est, qui simul est אבירי *Deus fortis*, ea præditus vi ac robore,
quo *ipse sibi subiicere potest omnia*, Philipp. III. 21. De eiusmodi
infante ac *puero* loquitur vates, qui per æternam a patre generatio-
nem, patri est *ομοιωτος*, quemadmodum per generationem ex
Maria virgine nobis factus est *ομοιωτος*, cuius *egressiones*, si divi-
nam eius spectemus naturam, *inde a principio* & *a diebus seculi*
sunt, Mich. V. 2. licet, habito respectu ad humanam naturam, in
tempore demum exfiltrare cœperit, atque a Maria virgine in lucem
fuerit

fuerit editus. *Postquam enim plenum aduenit tempus, misit Deus filium suum ex muliere natum, legique subiectum, ut legi subditos redimeret, utque adoptionem nancisceremur, Gal. IV. 4. 5.*

§. XVII.

Atque ex his quæ modo diximus, prouum est colligere, *infantem*, nobis natum, esse vere *DIVINVM*, in quo *habitet tota diuinitatis plenitudo, Coloss. II. 9.* Insignitur enim augusto *patris æternitatis* titulo, qui nemini, nisi soli Deo supremo æternoque competit, quidquid miser iudæorum magistri, itemque Ariani, Photiniani, Sociniani, aliique, qui ex illis hodie sapere gestiunt, plenis & impuris buccis heic ogganniant, quorum fuit exceptiones parum curandas esse arbitramur. Veneramur potius atque exosculamur testimonia luculenta ac vere aurea veteris ecclesiæ iudaicæ, itemque vetustissimorum interpretum chaldaicorum, qui diuinam atque æternam Messie gloriam olim iam depradicauerunt. Idem quoque nonnullos ex ipsis gentilibus fecisse, nonnulli eruditorum suspicati sunt. Inde enim ab antiquissimis temporibus traditio inualuit apud gentes, *DEVM* aliquando fore puerum, quem etiam *novum* adpellarunt *DEVM* (1). Referunt huc nonnulli inscriptionem maxime memorabilem, a *IANO GRVTERO* exhibitam (2), quam adprime in Dei filium convenire, ostendere adlaborarunt (3).

§. XVIII.

(1) Vid. *die unschuldige Nachrichten von alten und neuen rheologischen Sachen* ad ann. *MDCCLIV.* p. 583. Ingenuè tamen fateamur, pleraque testimonia paganorum hominum de Christo, antequam homo factus est, edita, quæ vulgo recenseri solent, nullam fere fidei mereri, quin omni destitui auctoritate. Huc referimus *oracula Sibyllina*, quæ *libr. I. p. 178.* editionis *GALLÆI*, testimonium de Christo infante exhibent, itemque versus *VIRGILII eclog. IV. 4. seqq.* in quibus itidem varicinum de Christo contineri, post *EVSEBIVM* atque *AVGVSTINVM*, nonnulli ex recentioribus statuunt. Ut alia huius generis plura taceamus.

(2) vid. *GRVTERI thesaurum inscriptionum romanarum, fol. LXXXVIII.*

(3) Non desuerunt tamen viri eruditissimi, qui inscriptionem, quam

PATRE ÆTERNITATIS.

§. XVIII.

Quemadmodum vero ipsemet CHRISTVS, si *essentiam* ipsius spectemus, *aeternus* est, *Ebr. XIII. 8. Rom. VI. 9.* ita & *auctor* & *caussa* est *aeternitatis*. Neque enim infrequens id est in sanctioribus litteris, ut *patris* nomine is quoque adpelletur, qui alicuius rei primus auctor est atque origo, *Iob. XXXVIII. 28.* CHRISTVS itaque est PATER ÆTERNITATIS, quoniam non tantum per ipsum *secula*, & omnia in iis decurrentia, sunt condita, *Ebr. I. 2.* sed etiam quoniam ipse auctor & caussa est *beatæ aeternitatis*. In ipso enim *beatæ & gloriosæ aeternitatis* electis est *preparata* ante iacta mundi fundamenta, *Eph. I. 4.* inmo per ipsum *aeterna redemptio* fuit inventa, *Ebr. IX. 12.* quæ in se spectata absolute infiniti atque æterni ponderis est atque valoris, nec tantum est *temporaria*, uti erant *divinamenta* typica veteris testamenti, sed *perpetua & aeterna*, infinitis seculorum *myriadibus* in altera vita perpetuanda & consummanda.

§. XIX.

Quin eam quoque ob rationem redemptor noster IESVS CHRISTVS *pater aeternitatis* adpellari potest, quoniam inde ab initio usque ad finem mundi, per omnia secula, generat sibi & Deo patri suo *liberos*, *Esai. LIII. 10.* qui eius imaginem gerunt, sanctissimaque eius legunt vestigia; qui vocem divini patris non tantum audiunt, sed & eundem tanquam oves sequuntur, ac vel tandem vitæ ac salutis æternæ per ipsum fiunt participes. Christus enim morte sua cruenta non tantum promeruit nobis

GRUTERVS *loc. cit.* exhibet, CHRISTO infanti minus convenire, sed idoli potius, & quidem HARPOCRATIS memoriam honoremque referre, suspicati sunt. Vid. BAUDELOTVM DE DAIKVAL, in eleganti libro de *l' utilité des voyages, & de l' avantage, que la recherche des antiquitez procure aux Savans*, p. 134. seqq. ubi erudita existat commentatio de *diis laribus*, eorumque origine et nominibus. Add. DEYLINGIVM, *observat. sacrar. part. III. p. 161.*

bis vitam æternam; sed & eandem actu confert omnibus iis, qui in ipsum credunt, atque ad sequelam pastoris optimi magna animi alacritate sese accingunt. Ita eniã de iis pronunciat servator: *Oves meae vocem meam audiunt, easque ego novi, & ipsæ me sequuntur. Es iis vitam do sempiternam, nec possunt unquam perire, nec mihi quisquam eas de manu eripuerit, Ioan. X. 27, 28.*

§. XX.

Possemus & alia heic addere, illustrando argumento huic, nostra attentione dignissimo, infervientia, nisi, ob temporis, quo coarctamur, brevitatem, ad finem huic dissertationi imponendum vel tandem nobis esset properandum. Missis itaque iis, quæ dici hanc in rem poterant, paucas nonnullas meditationes practicas, ædificationi nostræ infervientes, heic subiungemus. Ostendimus hactenus, infantem Iesum, qui olim inglorius in stabulo iacuit, esse Deum, benedictum in secula, esse PATREM ÆTERNITATIS, qui & ipse æternus est, & beatam, quam omnes anhelamus, æternitatem, pretioso suo sanguine nobis adquisivit. Contemplemur itaque pia devotaque mente tremendum hoc, & omnium confessione magnum pietatis mysterium, cuius magnitudinem penitus introspicere gessit totus angelorum cœtus, *1. Petr. I. 12.* Quin ita contemplemur ingens hocce mysterium, ut & summum illum & plus quam paternum, quo PATER ÆTERNITATIS nos complexus est, amorem & humilitatem summam, cui is, carne nostra vestitus, sponte sese involvit, & præstantissima, quæ exinde magna copia emanant, beneficia, cum sancta quadam admiratione, quin & cum lætitia quadam spiritali attentius consideremus. Et quidni in gaudia & tripudia spiritalia diffundatur mens nostra, quando recogitamus, eum infantem nobis natum, eum filium nobis datum esse, qui omnium gentium est præsidium atque solatium, qui est PATER ÆTERNITATIS, nosque adfectu plus quam paterno prosequitur, qui est REDEMPTOR noster,

ster, ab omnibus anxie olim expectatus, qui e servitute in libertatem, e tenebris in lucem, e morte in vitam nos restituit, qui ex orci faucibus nos eripuit, æternamque nobis recuperavit salutem? Eia, exultemus in domino, & canticis angelicis, quæ natiuitatem divini pueruli, PATRIS ÆTERNITATIS, suavissimo concentu celebrant atque evehunt, nostræ quoque cantica, nostras quoque voces immisceamus, quin immortalis gratiarum laudumque nunquam finiendarum actione eundem iugiter prosequamur.

§. XXI.

Id quoque serio agamus, ut divinum, quem celebramus atque adoramus INFANTEM, qui simul PATER ÆTERNITATIS est, dignis modis excipiamus, & quidem excipiamus eundem vera fide, utque hac ratione filii tanti PATRIS evadamus. Ipsemet enim nobis adclamat: *dum lucem habetis, credite in lucem, ut lucis evadatis filii, Ioan. XII. 36. In lucem autem credere, quid quæso aliud est, quam in CHRISTVM servatorem credere?* Ipsemet enim servator mox subiungit: *ego lux in mundum veni, ut quisquis in me crediderit, non maneat in tenebris, Ioann. XII. 46.* Dissipatis itaque ignorantie ac pravæ cupiditatum tenebris, *ambulemus in luce*, tanquam filii lucis, atque genuinam PATRIS nostri, qui vera lux est, imaginem ubique & omni modo exprimamus. Quemadmodum enim generans sibi simile generat, secundum illud HORATII:

*fortes creantur fortibus et bonis,
- - - Nec imbellem feroces
progenerant aquilæ columbam;*

ita impossibile prorsus est, eos servatoris, qui uti *sol iustitiæ* in orbem prodit, filios esse, qui tenebras magis amant, quam lucem; impossibile est, eos filios esse PATRIS ÆTERNITATIS, qui caducis huius mundi rebus toti inhiant, eaque, quæ ad beatam

beatam spectant æternitatem, penitus negligunt. Alia longe est ratio filiorum Dei, qui a Christo, PATRE ÆTERNITATIS, non carnali, sed spiritali modo geniti sunt. Hi enim ipsius natura Christi fiunt participes, *sanctique sunt, sicut ipse sanctus est, 1. Petr. I. 16.* hi *in luce versantur, ut ipse in luce est, 1. Ioan. I. 7.* hi virtutes, quas in divino parente salutis-que principe conspiciunt, imitari, omnibus annuntur viribus, adeoque re ipsa ostendunt, se filios esse tanto patre dignos, *1. Ioan. III. 10.* O felices nos, & terque quaterque beatos, si ita nos dignos geramus eximio, quo gaudemus, filiationis iure, nec quidquam committamus, quod tam divinum honorem nostrum ulla contaminare queat ratione. Ita enim erimus genuini PATRIS ÆTERNITATIS filii, quos ardentissimo & plus quam paterno amore iugiter complectitur, quos cura cordique habet, quos protegit, & quibus in orbe hoc misero ac maligno omnia ad bonum cooperantur. Erimus principes, reliquis mortalibus præstantiores. Erimus reges spirituales, satanam sub pedibus calcaturi, mundum aliquando iudicaturi, mortemque ipsam triumphaturi. Quin erimus hæredes, *hæredes inquam Dei, Christi autem cohæredes, quibus immortalis, impolluta et invicta hæreditas resposita est in coelis, 1. Petr. I. 4.*

01 A 6554

ULB Halle

002 931 222

3

R

COMMENTATIO THEOLOGICA
DE
CHRISTO INFANTE
PATRE
ÆTERNITATIS
ad Esai. IX. 6.

QVAM
PRÆSIDE
IO. FRIDERICO COTTA

S. THEOL. DOCT. ET PROF. PVBL. ORD. ECCLES.

TVBING. DECANO ATQVE DVCALIS SEMINARII THEOL.

SVPERINTENDENTE

D. DECEMBR. MDCCLXIII.

PVBLCICE DEFENDENT

M. IO. GEORG. HÆRLIN, *Hechingensis,*
M. IO. FRID. ENSLIN, *Stuttgard.*

S. THEOL. CVLTORES SERENISS. STIPENDIARIII ATQVE
EXAMINIS THEOLOG. CANDIDATI.

TVBINGÆ
LITERIS COTTÆ ET REVSII.

